

6. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — №30. — Ст. 141.
7. Корень О. П. Адміністративне право Росії: Підручник / Корень О. П. — М.: Щит-М, 1999. — Ч. 2 — 280 с.
8. Бевзенко В. М. Сутність та поняття адміністративно-правового регулювання / Бевзенко В. М. // Вісник господарського судочинства. — 2006. — № 3. — С. 166.
9. Конституція України: науково-практичний коментар / під ред. Тацій В.Я. — Х.: Право, 2003; — 805 с.
10. Волинка К. Г. Теорія держави і права: Навч. посіб. / Волинка К. Г. — К.: МАУП, 2003. — 240 с.
11. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів 3-14 юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, В. Д. Ткаченко, Л. Л. Богачова та ін.; за ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. — Харків: Право, 2002. — 432 с.
12. Ківалов С. В. Адміністративне право України / С. В. Ківалов, Л. Р. Біда. — Одеса: Юридична література, 2002. — 312 с.
13. Личенко І. Адміністративно-правове регулювання відносин у сфері захисту права власності / І. Личенко // Вісник Львів УН-ТУ: Серія юридична. — 2008. — Вип. 46. — с. 81-87.

Хохлова І.В. Адміністративно-правове регулювання прав громадян на одержання вищого образования. — Стаття.

Уточнено значення адміністративно-правового регулювання в процесі сонскання громадянами вищого образования. Представлена характеристика правового регулювання в цілому, адміністративно-правове регулювання, як спеціалізованої складової правового регулювання і механізму, є допомогою которого здійснюється это регулювання. Рассмотрена роль правового регулювання в процесі одержання громадянами вищого образования.

Ключевые слова: адміністративно-правове регулювання, права громадян, вище образование.

Hohlova I.V. Regulation of the rights of citizens on higher education reception. — Article.

Value of is administrative-legal regulation in the course of competition by citizens of higher education is specified. The characteristic of legal regulation as a whole, is administrative-legal regulation, as a specialized component of legal regulation and the mechanism with which help this regulation is carried out is presented. The role of legal regulation in the course of reception by citizens of higher education is considered.

Keywords: is administrative-legal regulation, the rights of citizens, higher education.

УДК 342.98

Штих О.В.,
здобувач ХНУВС.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ДОКАЗУВАННЯ В СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Проаналізовано загальні питання сутності та змісту доказування в справах про адміністративні правопорушення, звернуто увагу, що за своєю сутністю воно виступає формою пізнання дійсності, а зміст його складає діяльність відповідних суб'єктів із збирання, дослідження, оцінки, використання доказів. Відмічено, що одним з напрямків вдосконалення доказування в справах про адміністративні правопорушення є нормативне включення у цю діяльність сучасних методів, форм та засобів пізнання.

Ключові слова: доказування, діяльність, справи про адміністративне правопорушення.

Виконання зобов'язань, взятих на себе державою перед особою, пов'язується із створенням відповідної системи гарантій, серед яких центральне місце посідають саме правові гарантії, як форма опосередкування інших їх видів або самостійний правовий засіб захисту та охорони прав, свобод та законних інтересів особи. І в цьому контексті слід відмітити, що найбільш актуальним щодо забезпечення цих складових правового статусу особи, є питання, яке стосується сфери правозастосування, у тому числі сфери адміністративно-юрисдикційної діяльності державних органів та їх посадових осіб по застосуванню заходів адміністративного примусу. Реалізація останнього повинно відбуватися на ґрунті дотримання принципу верховенства права та забезпечувати об'єктивність та законність його застосування. Саме такий підхід знайшов своє відображення в положеннях Концепції реформи адміністративного права, присягах Указу Президента України «Про заходи щодо подальшого зміцнення правопорядку, охорони прав і свобод громадян» від 18 лютого 2002 р. Це вказує на необхідність вдосконалення цього аспекту діяльності правозастосовних органів, де одним із самостійних напрямків виступає вдосконалення доказування у справах про адміністративні правопорушення.

Питанням юридичного доказування, у тому числі в адміністративному праві, присвячено значну увагу, вони досліджувалися як в загальних, так і в спеціально юридичних дослідженнях. Так їх досліджували зокрема В.Б. Авер'янов, С.С. Алексєєв, Д.М. Бахрах, Р.С. Белкін, Є.В. Додін, В.Я. Дорохов, П.С. Елькінд, С.В. Курільов, П.О. Лушпяк, О.В. Петришин, В.П. Петков, Д.В. Приймаченко, М.С. Строгович, А.Н. Трайнин, Г.О. Тумапов, Ф.Н. Фаткулін, В.К. Шкарупа та ін. Вітчизняні вчені в цій сфері опрацювали змістовний теоретичний фундамент, що став основою для розробки та прийняття шкати нормативно-правових актів, які в тому чи іншому аспекті регламентують юридичне доказування в правозастосовній сфері. Але, ті чи інші теоретичні напрацювання з розвитком правової

науки потребують свого оновлення, що обумовлено змінами в суспільних відносинах, в формах та методах здійснення правозастосовної діяльності, наприклад, в частині розширення меж використання показань технічних приладів та засобів як доказів в справах про адміністративні правопорушення. Тому, на наш погляд, враховуючи незавершеність процесу реформування адміністративного, судового та процесуального законодавства, існує потреба в дослідженні змістовних рис поняття доказування, зокрема в частині визначення його сутнісних ознак та змісту в частині, яка стосується доказування у справах про адміністративне правопорушення. Саме тому метою цієї статті нами обрано виявлення сутності та змісту доказування в справах про адміністративне правопорушення. Отримані результати, як ми вважаємо, можуть бути покладені в основу подальшого вдосконалення цього аспекту адміністративно-юрисдикційної діяльності державних органів та їх посадових осіб по застосуванню заходів адміністративного примусу.

Насамперед хотілося б звернути увагу на те, що основою вказаної діяльності, окрім інших принципів, повинен бути принцип верховенства права, який здійснює свій вплив на всю правозастосовну сферу. Так, В. Стефанік відмічає, що передбачений Конституцією (ч. 1 ст. 8) принцип верховенства права означає підпорядкування діяльності державних інституцій потребам реалізації та захисту прав людини, пріоритетності останніх перед іншими цінностями демократичної, соціальної, правової держави [1, с. 5]. І як можна відмітити, аналізуючи правозастосовну діяльність держави та її органів, однією з умов всебічної реалізації цього принципу є існування особливого правового механізму (порядку) притягнення особи до будь-якого з видів юридичної відповідальності. І саме цей порядок доведення провини особи не тільки забезпечує обґрунтованість та законність застосування примусу, а й сприяє досягненню відповідних завдань правозастосовної діяльності на ґрунті принципу верховенства права.

Так, забезпечення досягнення завдань Кодексу України про адміністративні правопорушення (ст. 1) нерозривно пов'язано із діяльністю уповноважених органів та їх посадових осіб, які здійснюють провадження, розгляд та вирішення справ про адміністративні правопорушення (ст. 213), де значна частина такої діяльності пов'язана із доведенням винності або невинуватості особи. В юридичній науці таку діяльність характеризують як «доказування». Тому ми можемо вказати на те, що доказування як складова адміністративно-юрисдикційної діяльності, маючи своє призначення, спрямована на досягнення конкретних цілей. С.В. Продайко підкреслює, що у вирішенні задач будь-якого виду юрисдикційного провадження особливе місце приділяється процесуальному доказуванню, тобто діяльності компетентних органів (їх посадових осіб) по всебічному, повному і об'єктивному дослідженню фактичних обставин справи за допомогою доказів [2, с. 13]. І цю думку ми повністю підтримуємо.

Отже, на підставі вище наведених положень, попередньо можна відмітити, що доказування є, по-перше, невідомою частиною діяльності по провадженню у справах про адміністративні правопорушення, а, по-друге, його провадження, результати виступають певною правовою гарантією прийняття обґрунтованого та законного рішення у справі, а також забезпечення дотримання прав, свобод

та законних інтересів осіб, яких притягнуто до адміністративної відповідальності, по-друге, доказування сприяє досягненню як мети застосування адміністративної відповідальності (ст. 23), так і взагалі завдань Кодексу України про адміністративні правопорушення (ст. 1).

Саме тому, для того щоб досягти мети цієї статті, доцільно, з урахуванням напрацьованих вчених-юристів, беручи до уваги зміст сучасних стандартів правової процедури притягнення особи до юридичної (зокрема адміністративної) відповідальності, дослідити поняття «доказування» з точки зору виділення його сутності та змісту в межах діяльності, що виникає у зв'язку із провадженням у справах про адміністративне правопорушення. В цьому контексті погодимося із Є.В. Додіним, який звертає увагу, що правозастосування, як особлива форма діяльності виконавчо-розпорядчих органів, здійснюється на підставі суворого дотримання закону та у виконанні закону, а тому в основу висновків у конкретній справі може бути покладена інформація, яка отримана і зафіксована в порядку, визначеному законом, де таку інформацію законодавець називає доказом [3, с. 3].

Те, що доказування є доволі важливою складовою діяльності, пов'язаною із притягненням особи до юридичної відповідальності, знаходить своє відображення в багатьох нормативно-правових актах, які регулюють питання шляхів та форм вдосконалення правоохоронної системи України (постанова Верховної Ради України «Про Концепцію судово-правової реформи в Україні» від 28.04.1992 № 2296-ХІІ, указами Президент України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 року «Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів» від 08.04.2008 № 311/2008 «Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів» від 10.05.2006 № 361/2006). Отже, така увага до питання доказів та доказування з боку законодавця свідчить про те, що воно ще остаточно не вирішено як в теорії права, так і в практиці його застосування.

Відповідно, є підстави для висновку, що така невизначеність створює певні перешкоди під час вирішення справ про адміністративні правопорушення, у тому числі і в частині використання показань технічних приладів та засобів як доказів в цих справах. Наприклад, звернемо увагу на останні зміни до ст. 251 КМіАП в частині розширення меж застосування технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, які використовуються пригляді за виконанням правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху. Ці зміни викликали неоднозначну реакцію як серед юристів, працівників відповідних служб, так і громадян, чії права та законні інтереси обмежуються внаслідок накладення адміністративних стягнень на підставі показань цих технічних приладів та засобів.

С.В. Сливко в цьому контексті вказує, що практика доказування є системою, що розвивається, де зміни й доповнення пов'язані з використанням досягнень науки для максимального підвищення її результатів [4, с. 43]. Саме тому, як ми вважаємо, розглядаючи доказування як певну системно-організовану діяльність, виявлення її сутності та змісту сприятиме розробці нових та вдо-

сконаленно існуючих форм та методів здійснення доказування з урахуванням сучасних досягнень як правової науки, так і інших галузей знань.

Попри все, перед юридичним аналізом наукових поглядів та законодавчих положень щодо доказування, звернемо увагу на значення цього слова в мовознавстві [5, с. 136]. Його аналіз вказує на те, що в загальному (повсякденному) значенні поняття «доказування» та дієслово «доказати» характеризують певну сферу людського буття (взаємодію між її людьми), яка пов'язана із діями щодо отримання, аналізу та використання інформації, яка відбувається в певних формах та спрямована на досягнення певної мети. Звісно такої аналіз ще не дає підстав для розкриття того змісту поняття «доказування», яке воно має в юридичній науці. Тому, щоб розкрити риси цього поняття в контексті його використання в праві, проведемо також аналіз поглядів науковців.

Так, узагальнення точок зору науковців (С.С. Алексєєва, Р.С. Белкіна, Д.О. Бочарова, С.В. Додіна, О.М. Круглова, П.А. Лупінської, М.С. Строгович, В.К. Шакарши [6, с.247-248; 7, с. 1; 8, с. 10; 3, с. 5-55; 9, с. 8; 10, с. 26; 11, с. 295; 12, с. 23]) стосовно діяльності з дослідження обставин юридичної справи, яка в правовій літературі отримала назву доказування (доведення) [13, с. 336], дає підстави вести мову про існування двох основних підходів до розуміння поняття доказування — широкого (як поєднання фактичної діяльності з розумовою) та вузького (лише фактична діяльність). Таке подвійне значення цього поняття вказує на те, що доказування реалізується двома шляхами: шляхом фактичних дій особи щодо (збирання, дослідження та оцінка доказів), а також шляхом розумової її діяльності, пов'язаною із виявленням та використанням отриманих в процесі фізичної діяльності результатів. Це вказує на те, що будучи взаємопов'язаними та взаємно обумовленими, вказані аспекти прояву доказування в праві повинні отримувати своє належне закріплення та регламентацію кожної з форм доказової діяльності. На наш погляд, прикладом цього в КУпАП є наступні статті: щодо фактичної діяльності (ст. ст. 245, 251), щодо розумової діяльності (ст. 252).

В цьому контексті, як ми вважаємо, більш доцільно вести мову не про два окремих підходи (широкий та вузький), а про те, що єдине за змістом та сутністю явище (доказування) має дві взаємопов'язані форми своєї реалізації в діяльності відповідних осіб. Це можна пояснити тим, що, як правило, будь-яка людська діяльність проявляється як в фізичних, так і психічних процесах людини, які в сукупності забезпечують досягнення мети цієї діяльності та відбуваються паралельно. Тому можна вести мову, що дослідження відповідної інформації і її оцінка завжди існують разом. Відповідно, надалі, під поняттям «доказування» пропонуємо розуміти єдність фактичної та розумової діяльності, що пов'язана із доказуванням у справах про адміністративні правопорушення.

Продовжуючи далі розгляд поняття «доказування», то звернемо увагу на точку зору О.М. Круглова, який вказує, що юридичне доказування є різновидом (способом існування) загального процесу пізнання дійсності [9, с. 8]. І правильність цієї позиції підтверджується як позиціями науковців [3, с. 42; 12, с. 23; 7, с. 1; 10, с. 26], так і положеннями ст.ст. 245, 251, 252 КУпАП. Це, як ми вважаємо, відображає його сутність. А оскільки доказування є невід'ємною части-

ною діяльності правозастосовних органів, то під час такої діяльності має місце пізнання дійсності, яке відбувається в опрацьованих наукою та апробованих практикою формах за допомогою відповідних засобів пізнання, у тому числі й технічних. При цьому, основна особливість такого пізнання полягає в тому, що воно здійснюється на ґрунті права та в юридично визначеному порядку. При цьому, слід відмітити, що законодавча регламентація призводить до того, що ця діяльність та відповідні її аспекти втілюються у відповідні права та обов'язки осіб, які приймають участь у доказуванні. Так, на думку Л.В. Ковалю, за ознакою цілеспрямованості можуть бути виділені: право й обов'язок досліджувати й оцінювати докази в справі, тобто встановлювати об'єктивну істину; право й обов'язок ухвалення конкретного рішення в справі [14, с. 183-184].

Що стосується формулювання поняття «доказування», то в адміністративно-правовій науці, так і в інших галузях права воно є доволі усталеним. Як правило, під ним, розуміють врегульовану законом діяльність уповноважених на те суб'єктів, яка полягає в збиранні, дослідженні, оцінці та використанні доказів з метою всебічного, повного і об'єктивного дослідження всіх обставин справи. Отже, можна вести мову, що зміст доказування полягає в передбачених законом діях осіб щодо збирання, дослідження, оцінки та використання доказової інформації, необхідної для вирішення справи, в формі фактичної та розумової діяльності, що в сфері правозастосовної діяльності реалізується через здійснення особами наданих їм прав та виконання покладених на них обов'язків.

Як і будь-яка діяльність доказування має власне, пригаманне лише йому значення, що відображає прояв того змісту, що містить це поняття. Так, на думку Л.М. Лобойко, значення його полягає в тому, що воно дає змогу забезпечити реалізацію прав законних інтересів всіх учасників провадження; створює можливість вирішувати всі питання лише на підставі достовірно встановлених під час доказування обставин; участь зацікавлених суб'єктів у доказуванні є гарантією реалізації відповідних правових принципів; докази є підставою для прийняття всіх рішень [15, с. 118]. Таке комплексне значення доказування обумовлює виділення його як одного з найважливіших елементів всього провадження в справах про адміністративні правопорушення. Оскільки, як вказується в літературі, всебічне врахування конкретних обставин справи дозволяє органу уникнути помилок при винесенні рішення: з одного боку, накладення невинувато строгих стягнень, з іншого боку — ліберального відношення до злісних порушників [16, с. 46].

Щодо взаємозв'язку сутності доказування, під яким ми розуміємо особливу форму пізнання дійсності, та його змісту, то відмітимо, що доказування як форма пізнання реалізується через діяльність зі збирання, дослідження, оцінки та використання доказової інформації, де, наприклад, показання технічних приладів та засобів використовуються з метою забезпечення досягнення мети доказування, а отримана за їх допомогою інформація використовується як докази у справах про адміністративне правопорушення.

З цього приводу слід відмітити, що враховуючи правовий характер доказування, результатом його здійснення є отримання не взагалі будь-якої інформації, а інформації, яка наділена певними властивостями та адатна виконувати

роль підстав для доведення винуватості або невинуватості особи, встановлення всіх обставин справи. В юридичній науці форма існування такої інформації розкривається через поняття доказів. Так, С.А. Шейфером відмічено, що фактичні дані, інформація — це зміст доказів, відбиття об'єктивно існуючих фактів [17, с. 24]. З цього можна відмітити, що при провадженні в справі про адміністративне правопорушення уповноважені органи та їх посадові особи, пізнаючи правопорушення, отримують певну фактичну інформацію — докази, які виступають засобом пізнання обставин, вказаних в ст. 280 КУпАП та складають основу для вирішення справи в цілому. Відповідно, можна вести мову про те, що діяльність з доказування при провадженні в справах про адміністративне правопорушення стосується пізнання вчиненого правопорушення та особи правопорушника (ст. 33, 34, 245, 251, 280 КУпАП) завдяки отриманим під час провадження доказам.

Підсумовуючи вище наведене в цій статті щодо сутності, змісту доказування в справах про адміністративне правопорушення відмітимо наступне:

— сутність доказування характеризується тим, що воно виступає особливим формою пізнання дійсності, яке відбувається виключно на підставі норм права;

— поза правовим врегулюванням результати доказування не вважаються юридично значимими, що є гарантією прав та законних інтересів особи, як притягується до адміністративної відповідальності;

— пізнання дійсності в формі доказування може відбуватися в опрацьованих наукою та апробованих практикою формах за допомогою відповідних засобів пізнання, у тому числі й технічних;

— виключення та використання відповідних методів, форм та засобів пізнання в процесі доказування передбачає їх юридичне закріплення та визначення в якості таких явищ;

— зміст доказування утворює діяльність відповідних суб'єктів, яка стосується збирання, дослідження, оцінки та використання доказової інформації (доказів);

— здійснення кожного з елементів доказування втілюється у відповідну діяльність (фактичну або розумову), яка здійснюється за допомогою певних засобів у притаманних їй формах, які є юридично визначеними.

Як узагальнюючий висновок можна відмітити, що доказування в справах про адміністративні правопорушення (пізнання дійсності), яке реалізується через відповідну діяльність суб'єктів адміністративно-юрисдикційної діяльності (збирання, дослідження, оцінка, використання доказів), повинно відображувати сьогодинний рівень розвитку методів, форм та засобів пізнання, а також відповідати сучасним правовим стандартам в правозастосовній сфері щодо обмеження прав та законних інтересів особи. Це обумовлює необхідність вдосконалення діяльності з доказування в справах про адміністративні правопорушення саме в цьому напрямку.

Саме тому, як ми вважаємо, перспективними вбачаються дослідження питань змісту та форми доказової інформації, допустимості розширення методів, форм та засобів юридичного пізнання, спрощення діяльності із збирання, дослідження, оцінка, використання доказів, підвищення рівня гарантій прав осо-

би під час доказування в справах про адміністративні правопорушення та ряд інших. Саме такий комплексний підхід до вирішення досліджуваного питання забезпечить не тільки досягнення завдань, передбачених в ст. 1 КУпАП, а також забезпечить належне гарантування та захист прав та законних інтересів осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності, що є одним з актуальних завдань реформування вітчизняного законодавства.

Література:

1. Стефанюк В. Проблеми вдосконалення адміністративного права та перспективи розвитку адміністративної юстиції / В. Стефанюк // Право України. — 2003. — № 1. — С. 5-7.
2. Продайко С. В. Адміністративні правопорушення у митній сфері: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук.: спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право» / С. В. Продайко. — Ірпінь, 2003. — 22 с.
3. Додін Е. В. Доказательства в административном процессе. / Е. В. Додін — М.: Изд-во «Юрид. лит.». — 1973. — 192 с.
4. Слинко С. В. Проблемы практики доказывания Украины и России / Слинко С. В. // Доклады и сообщения на учредительной конференции Международной ассоциации содействия правосудию. Санкт-Петербург, 5-6 октября 2005 г. / под ред. А. В. Смирнова. — СПб., 2005. — 192 с.
5. Великий тлумачий словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. — К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. — 1440 с.
6. Алексеев С. С. Проблемы теории права / С. С. Алексеев. — Свердловск, 1973. — Т. 2. — 428 с.
7. Белкин Р. С. Собрание, исследование и оценка доказательств. Суть и методы: учебное пособие / Р. С. Белкин. — М.: Наука, 1966. — 295 с.
8. Бочаров Д. О. Доказування у правозастосовчій діяльності: загальнотеоретичні питання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук.: спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / Д. О. Бочаров. — Х., 2007. — 20 с.
9. Крутлов О. М. Доказування і докази у справах про адміністративні правопорушення посадових осіб: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук.: спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О. М. Крутлов. — Х., 2003. — 18 с.
10. Лушинская П. А. Доказывание в советском уголовном процессе: монография / П. А. Лушинская. — М.: Изд-во Всесоюз. юрид. заоч. ин-т, 1966. — 102 с.
11. Строгович М. С. Курс советского уголовного процесса: научное пособие / М. С. Строгович. — М.: НАУКА, 1968. — т. 1. — 470 с.
12. Шкарупа В. К. Доказування та докази в адміністративно-примусовій діяльності органів внутрішніх справ (міліції): монографія / В. К. Шкарупа. — К.: Українська академія внутрішніх справ, 1995. — 163 с.
13. Алексеев С. С. Общая теория права: научное пособие / С. С. Алексеев. — М.: Юрид. лит., 1982.—т.2.—359 с.

14. Коваль Л. В. Административно-деликтное отношение / Л. В. Коваль. — К.: «ВИЩА ШКОЛА», 1979. — 231 с.
15. Лобойко Л. М. Кримінально-процесуальне право: Курс лекцій: навч. посібник / Л. М. Лобойко. — К.: Істина, 2005. — 456 с.
16. Производство по административным правонарушениям: учебное пособие. — Свердловск, 1986. — 80 с.
17. Шейфер С. А. Доказательства и доказывание по уголовным делам: проблемы теории и правового регулирования / С. А. Шейфер. — Тольятти: Волжский университет им. В.И. Татищева, 1997. — 92 с.

Штих О.В. Сущность и содержание доказывания в делах об административном правонарушении. — Статья.

Проанализированы общие вопросы сущности и содержания доказывания в делах об административных правонарушениях. Обращено внимание, что по своей сущности оно выступает формой познания действительности, а содержание его составляет деятельность соответствующих субъектов из собирание, исследование, оценки, использование доказательств. Отмечено, что одним из направлений усовершенствования доказывания в делах об административных правонарушениях есть нормативное включение в эту деятельность современных методов, форм и средств познания.

Ключевые слова: доказывание, деятельность, дела об административном правонарушении.

Shtih O.V. Essence and the maintenance showing in affairs about an administrative offence. — Article.

The general questions of essence and the maintenance showing in affairs about administrative offences are analyzed, the attention is paid that on the essence it acts as the form of knowledge of the validity, and its maintenance makes activity of corresponding subjects from collecting, research, estimations, use of proofs. It is noticed that standard inclusion in this activity of modern methods, forms and knowledge means is one of improvement directions showing in affairs about administrative offences.

Keywords: showing, activity, affairs about an administrative offence.

УДК 349.3

Ширянт А.А.

асп. Інституту держави і права ім. В.М. Корецького
Національної Академії Наук України

СИСТЕМА ГАЛУЗЕВИХ ПРИНЦИПІВ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Стаття присвячена дослідженню системи принципів галузі права соціального забезпечення. Автором розглянуті питання співвідношення доктринальних принципів галузі та текстуально закріплених принципів права соціального

564

забезпечення. Проаналізована системи доктринальних принципів галузі, які зустрічаються в сучасній науковій літературі, та надане авторське узагальнення, в результаті якого окреслена система сучасних доктринальних принципів галузі права — соціального забезпечення.

Ключові слова: принципи пенсійного забезпечення, доктринальні принципи права соціального забезпечення, текстуально закріплені принципи права соціального забезпечення, система принципів права соціального забезпечення.

Серед правових засобів, які входять до механізму правового регулювання пенсійно-забезпечувальних відносин, центральне місце займають правові норми, які містяться у формах (джерелах) права соціального забезпечення. Ефективність правового регулювання вказаних відносин на пряму залежить від ступеня узгодженості правових норм. При цьому, вказана узгодженість, в свою чергу, обумовлена метою правового регулювання. Загальновідомо, що правове регулювання будь-яких відносин, в тому числі, з пенсійного забезпечення, базується на певних принципах. За загальноприйнятим теоретичним підходом принципи права поділяються на загальні, міжгалузеві, галузеві, принципи відповідних інститутів галузі. У зв'язку із цим, набуває актуальності уточнення системи принципів галузі права соціального забезпечення, частиною яких є система принципів пенсійного забезпечення.

Питання вдосконалення правового регулювання суспільних відносин завжди є актуальним, оскільки, обумовлено їх постійним розвитком. Саме тому проблемі визначення поняття та системи принципів, в тому числі, і галузевих, присвячені праці багатьох учених-правників: М.І. Александрова, С.С. Алексєєва, А.М. Васильєва, Т.З. Гарасиміва, А.М. Єгорова, М.І. Козьобри, А.М. Колудя, В.В. Копейчикова, В.О. Котюка, А.С. Краснодольського, Л.А. Луця, А.В. Малько, Р.З. Лівинця, П.О. Нелбайла, С.П. Погребняка, П.Д. Пилипенка, А.Ю. Пашерстника, П.М. Рабіновича, О.Ф. Скакун, Т.І. Фулей, В.І. Нікітінського; О.В. Смірнова, Л.С. Явіч та інших.

Незважаючи на наявність у правовій доктрині наукових розробок, присвячених галузевим принципам права, слід зазначити, що, як правило, у галузевих теоріях відсутні їх єдині загальноприйняті системи. Право соціального забезпечення в цьому сенсі не є виключенням. Враховуючи потребу кодифікації пенсійно-забезпечувального законодавства, актуальним є визначення системи принципів пенсійного забезпечення. При цьому, слід наголосити, що спочатку доцільно визначитися із системою принципів галузі права соціального забезпечення, оскільки, принципи права соціального забезпечення уточнюються та деталізуються в принципах галузевого інституту — пенсійного забезпечення.

У зв'язку із вказаним, метою даного дослідження є визначення системи галузевих принципів права соціального забезпечення. Слід зауважити, що дослідження системи принципів кожного інституту галузі права соціального забезпечення не входить до мети дослідження.

Звертаючись до теми галузевих принципів права, зауважимо про те, що під ними можна розуміти принципи, які містяться в наукових джерелах (док-

565